

Vlaams
Parlement

ingediend op **268** (2019-2020) – Nr. 1
21 april (2019-2020)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Binnenlands Bestuur,
Gelijke Kansen en Inburgering
uitgebracht door Steven Vandeput en Sam Van Rooy

over de rol van de lokale besturen
bij het bestrijden van de coronacrisis

Samenstelling van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering:

Voorzitter: Kris Van Dijck.

Vaste leden:

Maaïke De Vreese, Nadia Sminate, Steven Vandeput, Kris Van Dijck, Paul Van Miert;
Filip Dewinter, Chris Janssens, Sam Van Rooy;
Koen Van den Heuvel, Brecht Warnez;
Stephanie D'Hose, Tom Ongena;
Celia Groothedde, Jeremie Vaneekhout;
Maxim Veys.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Bert Maertens, Freya Perdaens, Elke Sleurs, Annabel Tavernier;
Adeline Blancquaert, Guy D'haeseleer, Kristof Slagmulder;
Jo Brouns, Katrien Partyka;
Emmily Talpe, Carina Van Cauter;
Meyrem Almaci, An Moerenhout;
Hannelore Goeman.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

1. Toelichting door Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen	4
2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	14
3. Antwoorden van minister Bart Somers	19
Gebruikte afkortingen	22

De Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering hield op 14 april 2020 een gedachtewisseling over de rol van de lokale besturen bij het bestrijden van de coronacrisis.

(Tijdens deze vergadering waren alleen de commissievoorzitter en de commissie-secretaris fysiek in de commissiezaal aanwezig. De vaste leden, de plaatsvervangende leden en de toegevoegde leden van de commissie kregen de mogelijkheid om online aan de vergadering deel te nemen via het platform Zoom. Andere volksvertegenwoordigers konden alleen na motivering online aan de vergadering deelnemen.)

1. Toelichting door Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen

Minister *Bart Somers* bedankt de volksvertegenwoordigers voor de ingestuurde vragen en zegt dat hij de antwoorden naar thema heeft gerangschikt.

Vrijwilligers

Sinds het begin van de coronacrisis zetten ongelooflijk veel Vlamingen zich in om hun medemens – burens, familie en vrienden – op alle mogelijke manieren te helpen. Ze doen boodschappen, zetten het vuilnis buiten, laten de hond uit enzovoort. Op 13 maart 2020 heeft commissielid Brecht Warnez daarom geopperd om al die mensen de kans te geven zich als individuele vrijwilliger te laten verzekeren. In normale omstandigheden kan dat enkel voor vrijwilligers die zich aansluiten bij een vereniging, maar het leek de Vlaamse Regering gepast om die mogelijkheid in coronatijden ook voor individuen open te stellen. Dat gebeurde op 14 maart.

Ter ondersteuning van de maatregel werd 75.000 euro uitgetrokken en lanceerde de Vlaamse Regering op 16 maart het online platform www.vlaanderenhelpt.be. Op dat platform kunnen vrijwilligers zich als dusdanig registreren en verzekeren, vinden burgers handige links naar allerlei hulplijnen en -platformen in hun buurt en wisselen lokale besturen good practices uit. Op 14 april hadden zich al 9638 Vlamingen via het platform als individuele vrijwilliger geregistreerd en uit rondvraag blijkt dat al die mensen nu ook effectief vrijwilligerswerk uitvoeren. Ze krijgen daarbij ondersteuning van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk, dat daarvoor ook een pluim van de minister krijgt. 9638 vrijwilligers hebben zich ingeschreven op de website. In totaal zijn er daarop 265 doorverwijzingen naar lokale hulpplatformen te vinden. 110 lokale besturen hebben goede praktijken gedeeld. In totaal werden er meer dan 1300 lokale initiatieven geüpload.

CD&V stelt de vraag of personeelsleden van de Vlaamse overheid zich op de platformen kunnen registreren en hun thuiswerk kunnen aanvullen met vrijwilligerswerk. Nogal wat mensen hebben zich ingeschreven op de website www.vlaanderenhelpt.be. De Vlaamse Regering creëerde op 3 april een kader om vrijwilligerswerk mogelijk te maken dat via intranet aan de Vlaamse personeelsleden werd bekendgemaakt. Het is de regel dat alle personeelsleden van Vlaanderen vrijwilligerswerk kunnen doen, eventueel zelfs tijdens de uren, in afspraak met hun leidinggevende, en al dan niet gerelateerd aan hun functie.

Initiatieven in de gemeenten

In vele gemeenten delen mensen briefjes uit om hun burens hulp aan te bieden. In Herne werden er affiches uitgedeeld. Iemand die hulp nodig heeft, kan dat tonen door die affiche omhoog te hangen. In Assenede is er een boodschappendienst voor alle 70-plussers. De stad Leuven heeft een hulplijn opgezet voor wie nood heeft aan sociaal contact. In Veurne worden alle 80-plussers opgebeld.

Verder zijn er een aantal voorbeelden op economisch vlak. De gemeente Poperinge heeft de terrasbelasting afgeschaft. In Hasselt werd een horecabon van 50 euro geïnstalleerd. In Zottegem heeft men tijdelijk het betalend parkeren opgeschort. De Panne trekt 1,5 miljoen euro uit voor een relanceplan voor de lokale economie, met de Pannebonnen. De stad Kortrijk geeft een bijkomende hinderpremie van 1000 euro voor cafés en restaurants. Kalmthout trekt 300.000 euro uit voor extra steun aan lokale handelaars. De gemeente As heeft haar lokale verenigingsleven vrijgesteld van een aantal belangrijke kosten. In Veurne werd een heel sterk platform uitgebouwd waarbij vraag en aanbod op vlak van vrijwilligerswerk op elkaar worden afgestemd.

De stad Gent heeft een affichecampagne gelanceerd om haar inwoners de volgende weken gemotiveerd te houden in de strijd tegen corona. Roeselare heeft een mooie visuele voorstelling bedacht van wat er nu wel en niet mag in deze tijden. De stad Mechelen neemt initiatieven om kinderen bezig te houden. De technische diensten van Edegem, Knokke-Heist en Beernem hebben plexiwanden gemaakt voor apothekers. In Sint-Katelijne-Waver krijgen onder andere winkels gratis toestemming om openbare ruimten, zoals parkings, in te nemen. Lanaken heeft een takeawayservice gemaakt in de bib. In Hemiksem worden violen opgehaald, gestemd en teruggebracht naar de leerlingen. In Lebbeke krijgen handelaars witte bollen aangereikt, zodat de afstand die klanten moeten houden goed kan worden gevisualiseerd. In Hoogstraten deelt Welzijnsschakel 't Ver-Zet-je voedselbonnen uit als alternatief voor de voedselbedeling. Antwerpen zet ambtenaren mee in op de triagepunten. Vele lokale besturen organiseren hun gemeenteraden digitaal. In Poelkapelle doen de lokale landbouwers een beroep op asielzoekers om de oogst binnen te halen.

Asse heeft een video gemaakt over de verschillende religieuze feesten. In Zaventem heeft men laptops verzameld voor kinderen van de lagere school, aanvullend op wat Vlaanderen doet voor het secundair onderwijs. In Wilrijk deelt men knutselpakketten uit. In Ninove deelt men antivervelingstips uit. In Koksijde heeft de jeugddienst een uitdagingenparcours gemaakt. In Mechelen is er een webshop voor horecazaken die takeaway of thuislevering doen. In het Neteland hebben vijf gemeenten een gemeenschappelijk callcenter opgericht dat achthonderd vrijwilligers coördineert. Ze hebben expertenteams voor onderwijs, economie, vrije tijd. Halle heeft een voorrangkaart voor zorgpersoneel bij het winkelen. Sint-Niklaas heeft een parkeerinitiatief voor mensen die in de zorg werken.

Informatiedoorstroming

CD&V merkt terecht op dat het belangrijk is om correcte informatie van de hogere overheden door te spelen naar de lokale besturen. CD&V is ook bezorgd over de kwaliteit van de informatie en vraagt zich af hoe de minister kan garanderen dat die informatie beantwoordt aan de behoeften van de lokale besturen.

De minister zegt dat de informatiestroom vanuit de Vlaamse overheid en de Vlaamse Regering zoveel mogelijk wordt gebundeld in een dagelijkse nieuwsbrief aan de lokale besturen, verstuurd vanuit het Crisiscentrum van de Vlaamse overheid. Alle entiteiten van de Vlaamse overheid worden opgeroepen om van dat kanaal gebruik te maken en dat lukt vrij goed. De lokale besturen kunnen met hun vragen ook terecht bij dat crisiscentrum waar experts een antwoord proberen te geven of de vraag doorspelen naar het Nationaal Crisiscentrum. In het Crisiscentrum van de Vlaamse overheid is zowel het kabinet van de minister-president als dat van minister Somers permanent vertegenwoordigd. Alles wat van de administratie komt, probeert men in de mal van de nieuwsbrief te gieten. Elke vraag vanuit het lokale bestuur probeert men ofwel met de eigen experts te beantwoorden ofwel gaat het naar het Nationaal Crisiscentrum.

Het tweede informatieluik is het nationale luik. Daar zit men in de federale noodplanningscyclus die vanuit het Nationaal Crisiscentrum via de gouverneurs werkt met de lokale besturen. De gouverneurs zijn de draaischijf tussen het Nationaal Crisiscentrum en de burgemeesters. De Vlaamse overheid is permanent aanwezig in het Nationaal Crisiscentrum. De taak van de gouverneurs is om actief de vragen die bij de burgemeesters leven, te capteren. Ze hebben een intens overleg met de burgemeesters, soms bijna dagelijks. Zo is er een heel goede wisselwerking tussen het Nationaal Crisiscentrum en het lokale niveau. Het feit dat Vlaanderen daar aanwezig is, zorgt dat er een stroomlijning is tussen het Crisiscentrum van de Vlaamse overheid en het Nationaal Crisiscentrum.

Richtlijnen

De minister komt tot een reeks vragen in verband met de uitgevaardigde richtlijnen. CD&V merkt op dat het belangrijk is om het landelijke optreden zoveel mogelijk te harmoniseren. Desondanks werden richtlijnen afgekondigd die indruisen tegen maatregelen, afgekondigd door de Nationale Veiligheidsraad, bijvoorbeeld over de recyclageparken. Hoe voorkomt men dat Vlaanderen iets anders zegt dan de federale overheid? Minister Somers is ervan overtuigd dat iedereen zijn uiterste best doet om de federale richtlijnen zo correct mogelijk te respecteren. Die zijn niet altijd onmiddellijk sluitend en even eenvoudig toepasbaar, er is altijd nog ruimte voor interpretatie. In een extreem geval wordt er vanuit het Nationaal Crisiscentrum een beslissing genomen die lokaal botst op een onmogelijkheid. Zo was er bij sommige recyclageparken een probleem met de bezetting. De intercommunales hadden alle mensen nodig om het huisvuil op te halen en konden geen extra mensen inzetten in de recyclageparken. Daarenboven waren sommige bedrijven die het materiaal uit het recyclagepark moesten komen weghalen, niet meer aan het werk, waardoor er een onbeheersbare opeenstapeling zou komen van recycleerbare goederen. Een derde probleem was de grote toeloop. Men heeft dan moeten zoeken hoe men kon garanderen om in optimale omstandigheden te kunnen werken. Vandaag is dat probleem opgelost. Hoe eenduidig men ook wil zijn, een stuk pragmatisme zal altijd om de hoek komen kijken. Wanneer er problemen blijven opduiken, is het zaak om ze zo goed mogelijk te managen.

CD&V had een specifieke vraag in verband met latrelaties en grensovergangen. Blijkbaar bestaat daarover wat discussie en verwarring. Aan de ene kant zegt het Nationaal Crisiscentrum dat men over de grens naar zijn partner mag gaan met wie men niet samenleeft. Aan de andere kant zeggen de gouverneurs van Antwerpen en Limburg het omgekeerde. Daartussen zitten de burgemeesters die volgens het Nationaal Crisiscentrum attesten moeten uitschrijven voor mensen in een latrelatie of een andere relatie aan de andere kant van de grens.

Ondertussen is die discussie opgelost. De gouverneurs van Antwerpen en Limburg hebben beslist om een strengere regeling in te voeren voor hun provincies dan elders omdat het daar ging over een grote groep mensen die potentieel in aanmerking kwam om heen en weer te reizen. Zij waren ook zeer bezorgd, gelet op het groot aantal coronagevallen in zowel Belgisch-Limburg als in Nederlands-Limburg en Noord-Brabant. Daarom hebben ze in goed overleg met het Nationaal Crisiscentrum afgesproken om een strengere regeling te treffen. Daar is een grensoverschrijdende relatie geen reden om elkaar te bezoeken.

Groen vraagt naar de lessen die minister Somers trekt uit de samenwerking, hoe moeilijkheden in die samenwerking kunnen worden bijgestuurd, of er voldoende begrijpbare informatie is voor alle doelgroepen en hoe het functioneren van de gouverneurs verloopt. Op dit moment is het nog te vroeg voor een evaluatie. Nu moeten alle tijd en energie gaan naar het managen, aanpakken en oplossen van de crisis zodat die curve drastischer daalt dan vandaag. Daarna moeten er goede evaluaties worden gemaakt om uit te zoeken wat er in de toekomst beter kan.

De minister ziet twee mogelijke clusters van knelpunten. Eén: als dit nog heel lang duurt, zullen er veel knelpunten komen. Twee: de heropstart zal een grote uitdaging zijn. De lessen die op dit moment worden getrokken, zijn vaak heel actueel en bouwen voort op de dagelijkse ervaringen en problemen, bijvoorbeeld in de gemeenteraden. In het begin konden alleen hoogdringende punten op de gemeenteraden worden geagendeerd, vanuit een bekommernis naar interactie, het normale lokale democratische debat en de hoop dat dit van heel korte duur zou zijn.

Ondertussen sleept de crisis aan en dreigen er belangrijke beslissingen te worden uitgesteld die een impact kunnen hebben op het hernemen van de economie. Er zijn nogal wat lokale besturen die bestellingen moeten plaatsen, die werken moeten uitvoeren. Als dat allemaal op de lange baan wordt geschoven, zullen de economie en de goede werking van de lokale besturen worden geschaad. Daarom is die regeling aangepast en verbreed. Op de gemeenteraden kunnen in principe alle punten worden behandeld. Tegelijk wordt gevraagd om dit met terughoudendheid en met groot respect voor de democratie te doen, en er ook geen misbruik van te maken.

De kans geven aan lokale besturen om alle beslissingen te nemen is een voorbeeld van een bijsturing. Ook inzake overheidsopdrachten zijn een aantal regels bijgestuurd en dat zal ook permanent blijven gebeuren. Dat is onafwendbaar in zo'n crisis. De minister heeft heel veel respect voor de gouverneurs, die de voorbije weken heel hard, heel degelijk en met veel engagement gewerkt hebben.

Groen stelde een vraag naar doelgroepcommunicatie. Daar werd heel hard op ingezet, omdat de minister iedereen wil meehebben. Dat gaat ten eerste over anderstaligheid. De informatie van de Vlaamse overheid werd in meer dan dertig talen vertaald en ter beschikking gesteld van lokale besturen, agentschappen enzovoort. Er is ook altijd een versie in duidelijk Nederlands, conform de taalwetgeving in bestuurszaken. Op dat vlak wordt Vlaanderen als een voorbeeld in Europa beschouwd. Er worden ook inspanningen geleverd voor laaggeletterden en analfabeten. Zo wordt er gewerkt met pictogrammen en beeldtaal. Er is ook aandacht voor doven en slechtzienden. Er wordt ook geprobeerd de jongeren te bereiken in hun eigen taal. Zo startte de minister-president een campagne #ikredlevens. Ook minister van Jeugd Dalle werkt daar hard aan, met de versterking van WAT WAT en de jongerentelefoon Awel. Ten slotte is er ook speciale aandacht voor de kwetsbare groepen in de samenleving. Minister Somers heeft op 26 maart, samen met minister Beke en minister Dalle, een omzendbrief gestuurd naar de lokale besturen om daar aandacht voor te vragen.

Groen heeft ook nog een vraag over verklaringen van sommige burgemeesters over de richtlijnen. Minister Somers is ervan overtuigd dat alle burgemeesters heel hard aan het werk zijn, ongeacht hun politieke oriëntatie. Ze nemen ten volle hun verantwoordelijkheid op en lossen problemen op het terrein op, met aandacht en respect voor de eigen specificiteit van de gemeente. Hij wil daar zijn waardering voor uiten.

Minister Somers vindt het ook belangrijk dat het draagvlak voor de maatregelen intact blijft. Iedereen die een gezagsfunctie heeft in de samenleving, moet nu beseffen dat de geloofwaardigheid van maatregelen samenhangt met de wijze waarop die gezamenlijk verdedigd worden. De discussies daarover kunnen achteraf gevoerd worden. Nu moet een eenheid van richtlijnen en van gezag uitgestraald worden. De president van Frankrijk zei dat we in oorlog zijn met het coronavirus. In oorlogstijden moet iedereen schouder aan schouder naar het slagveld gaan. Af en toe zullen er weleens bedenkingen zijn, zal de ene burgemeester wat verder gaan dan de andere. Dat is geen fundamenteel probleem, als dat steeds gecorrigeerd wordt en die eenheid steeds hersteld wordt. De voorbije dagen is dat steeds op een efficiënte manier gebeurd bij de kleine incidentjes. Minister Somers zegt

wel dat burgemeesters de regels niet mogen versoepelen. De regels van het Nationaal Crisiscentrum moeten gevolgd worden, en dat gebeurt ook overal.

Financiën

Veel parlementsleden hebben vragen gesteld over de financiën. Samengevat wordt vastgesteld dat deze crisis natuurlijk geld gaat kosten aan de lokale besturen en is de vraag wat de Vlaamse Regering daaraan gaat doen. Met welke initiatieven zal ze de gemeenten ondersteunen? Minister Somers stelt vast dat er grote financiële uitdagingen op Vlaanderen afkomen. Uit de recent doorgevoerde begrotingswijziging blijkt dat er in Vlaanderen nu al een tekort is van 4 miljard euro, tien keer meer dan oorspronkelijk geraamd. Dit is het gevolg van meer uitgaven en minder inkomsten door de coronacrisis. Ook op het lokale niveau zullen er minder ontvangsten uit belastingen en retributies zijn, en zullen er meer uitgaven zijn voor zorg, veiligheid en het ondersteunen van de lokale middenstand. De mindere uitgaven voor zaken die niet kunnen plaatsvinden, zullen daar zeker niet tegen opwegen. Een juiste inschatting maken is vooralsnog moeilijk. De grootste kost zal wellicht de kost van de vertraging van de economie zijn. Die zal worden doorgerekend in een verminderde aanvullende personenbelasting en onroerende voorheffing de komende jaren. Er zijn geen geaggregeerde cijfers voor Vlaanderen.

De uitgangspositie voor de crisis was niet slecht. De jaarrekeningen voor 2018 toonden aan dat de gemeenten een gezonde basis hadden. De Vlaamse Regering heeft vorig jaar nog enorme inspanningen gedaan om de financiering van de lokale besturen te versterken.

Er is geen acute nood omdat de regels voor de beleids- en beheerscyclus recent nog werden gewijzigd, waardoor het niveau van de kredietbewaking op het totaal van de exploitatie-uitgaven wordt bekeken. Daardoor hebben de lokale besturen meer mogelijkheden om het beschikbare geld uit te geven. Dit zal soepel worden bekeken.

Minister Somers vindt het belangrijk dat de gemeentebesturen ook de komende jaren blijven investeren. De komende maanden moet er een beter beeld komen. In overleg met de lokale besturen moet worden bekeken wat kan en moet worden gedaan. Moet er bijvoorbeeld worden gewerkt aan de begrotingsregels? De Nationale Bank gelooft dat dit een typische V-crisis is: een diepe put en er dan snel terug uit. Dan is er een impact op één jaar, niet op de lange termijn. In dat geval is het een minder groot probleem dat er een positieve autofinancieringsmarge moet zijn voor 2025. Minister Somers vreest echter dat de financiële middelen van de gemeentebesturen zwaarder zullen terugvallen en dat er een vertraging zal zijn ten aanzien van de meerjarenplanningen. De Vlaamse Regering onderzoekt nu al hoe daarvoor een structurele oplossing kan worden gevonden. Er is ook een noodfonds van 200 miljoen euro voor de gesubsidieerde sectoren Jeugd, Cultuur, Media en Sport. Voor een aantal specifieke sectoren bekijkt de Vlaamse Regering nog hoe de middelen op een goede manier kunnen worden toegekend. Heel wat lokale besturen zijn ook al met lokale relanceplannen bezig. De minister bekijkt nu hoe het Vlaamse relanceplan de lokale besturen en lokale economie mee kan ondersteunen.

Volgens CD&V hebben heel wat lokale besturen hun belastings- en retributiereglementen aan deze crisis aangepast. Zo kunnen ze bijvoorbeeld beslissen dat ze de terrasbelasting dit jaar niet meer zullen innen. Hoe moeten de lokale besturen hiermee op wettelijk niveau omgaan? Minister Somers maakt zijn standpunt hierover duidelijk. Het besluit om een belasting af te schaffen of het wijzigingsbesluit om een tarief te veranderen, moet men vanzelfsprekend volgens de wet op de tegenstelbaarheid en de wet op de transparantie publiceren. Dat is absoluut noodzakelijk, want dat onderdeel is tegenstelbaar aan derden. Daarnaast zegt het

decreet ook dat men de gecoördineerde reglementen op de lokale website moet publiceren. Vraagt dit niet te veel werk? Kan dit worden uitgesteld? De minister begrijpt dat dit niet de eerste prioriteit is, maar het moet gebeuren en het liefst zo snel mogelijk. Gelet op de leesbaarheid van de belastingreglementen, gelet op de transparantie naar de burger, mag men dat onderdeel volgens hem zeker niet loslaten. Hij pleit ervoor dat de integraliteit die het decreet vraagt ook door de lokale besturen wordt gerealiseerd wanneer ze belastingreglementen wijzigen of bepaalde belastingen afschaffen.

OCMW

Minister Somers stelt dat de vragen over het OCMW heel vaak buiten zijn bevoegdheid vallen, en tot de bevoegdheid van zijn federale collega minister Ducarme behoren. Zo stelt CD&V een vraag over zelfstandigen die in België wonen en in Nederland actief zijn. Zij kunnen geen beroep doen op de Nederlandse overbruggingsregelingen omdat men in Nederland, anders dan bij ons, een woonplaatsvereiste heeft. Nederland laat weten dat het die regeling wil aanpassen, maar dat is tot nu nog niet gebeurd. Dit valt echter onder de bevoegdheid van minister Ducarme. Bovendien is Nederland autonoom en kan het dus zijn eigen regels bepalen. Minister Somers is wel bereid om de vraag door te spelen aan zijn federale collega.

Hoe staat het met de extra hulpaanvragen bij de OCMW's, vragen Vlaams Belang, CD&V en sp.a. Heel wat mensen dreigen, ondanks alle steunmaatregelen, financieel in de problemen te verzeilen. Welke maatregelen wil de minister nemen om de gemeentebesturen hierin te ondersteunen? Die hulpaanvragen stijgen, maar pas eind april, begin mei zal men hier een goed zicht op krijgen. De VVSG zal dit opvolgen. Als dit beeld duidelijker wordt, zal minister Somers hierover verslag uitbrengen aan de commissie. De financiering van de OCMW's voor de hulpverlening is geen Vlaamse, maar een federale bevoegdheid. Heel wat lokale initiatieven kunnen inspirerend zijn. Zo heeft Puurs-Sint-Amands bijvoorbeeld een tienpuntenprogramma voor ondersteuning aan kwetsbare personen opgesteld of heeft Leuven heel specifieke initiatieven genomen voor dak- en thuislozen, en de minister ziet nog gelijkaardige voorbeelden in Kortrijk en Brugge. Die worden opgevolgd, gepromoot en er wordt geprobeerd ze uit te dragen naar andere gemeenten.

Sp.a vroeg wat men van plan is in de opvang van daklozen en in de voedselbedeling, en had een voorstel om een taskforce tegen armoede op te richten. Minister Somers verduidelijkt al één genomen initiatief. Normaal gezien kan 1 procent van de sociale huurwoningen buiten het sociale huurstelsel verhuurd worden. Nu kan daar in beperkte mate van afgeweken worden en kan men iets extra's doen. Men doet dit heel specifiek om te zorgen dat daklozen toch ergens terecht kunnen. In de schoot van de regering is beslist deze maatregel te laten doorlopen tot 31 augustus 2020. Hoewel Wonen de bevoegdheid is van minister Diependaele, wil minister Somers dit toch al even meegeven. Daarnaast zijn er ook lokaal opnieuw initiatieven. Een mooi voorbeeld is de stad Kortrijk die daklozen met corona in quarantaine zet in leegstaande zorgflats.

De voedselbedeling is ook een federale verantwoordelijkheid. De federale overheid heeft 3 miljoen euro uitgetrokken als toelage voor OCMW's om de meest kwetsbare mensen de kans te geven in hun voedselbehoeften te voorzien, een beslissing van 31 maart 2020. De minister juicht deze beslissing toe en hoopt dat, als het kan, er nog iets meer kan gebeuren.

In verband met de taskforce tegen armoede haalt minister Somers aan dat hij op 26 maart 2020 samen met ministers Beke en Dalle een oproep gedaan heeft naar alle gemeentebesturen om aandacht te hebben voor de meest kwetsbaren. Er gebeurt lokaal heel veel, de VVSG biedt heel wat tips aan, maar de minister vindt

het een interessant idee om ter zake nog eens te kijken of er nog meer kan gebeuren en zal met zijn collega's bekijken of eventuele extra maatregelen mogelijk zijn. Hij laat voorlopig in het midden of dat door middel van een taskforce moet zijn of op een andere manier, maar zegt zeker niet op voorhand neen. Iedereen beseft immers dat er vandaag in de samenleving groepen zijn die deze crisis harder voelen dan andere.

Exitstrategie

Over de exitstrategie waren er vragen van Groen en Open Vld. Alle partijen en alle burgers in dit land hopen op een snelle heropstart van het normale leven. De vraag is wat de rol van de overheid daarin moet zijn en hoe de lokale besturen daarmee gaan moeten omspringen. Zal er een draaiboek en dergelijke meer komen? De minister stelt heel duidelijk dat de exitstrategie bepaald zal worden door de Federale Regering, die een groep van experts hiermee belast heeft. Er zullen vanuit de federale overheid richtlijnen komen voor een gefaseerde heropstart op tal van domeinen. Lokale besturen zullen de richtlijnen die de federale overheid op dat moment bekendmaakt, moeten invullen en opvolgen. Minister Somers meent dat de communicatie en de coördinatie op dezelfde manier zullen kunnen verlopen als tot nu toe gebeurd is, namelijk met het Crisiscentrum van de Vlaamse overheid, met de gouverneurs en met het Nationaal Crisiscentrum. De administratie van de minister zal, waar het kan, mee ondersteunen. Hij merkt ook op dat nogal wat lokale besturen nu al bezig zijn met een soort postcoronaplan, een soort lokaal relanceplan. Hij zal proberen de nu al bestaande plannen bij elkaar te krijgen en via www.vlaanderenhelpt.be ter inspiratie ook bekend te maken. Maar daar ligt volgens de minister nog heel veel werk op de plank.

Welzijn

Voor de vraag van CD&V omtrent de mondkmaskers verwijst minister Somers naar zijn collega Beke, die daar de voorbije weken hard rond heeft gewerkt. Hij heeft daar eerder ook al de nodige toelichting rond gegeven in het Vlaams Parlement.

CD&V haalde ook de problematiek rond crematie aan. In Vlaanderen is het zo dat iemand pas kan worden gecremeerd nadat er een tweede controle gebeurt door een arts, dit om na te gaan of er geen sprake is van een verdacht overlijden. Maar als vandaag iemand overlijdt na een besmetting met het coronavirus, is er geen bijkomende controle nodig om te worden gecremeerd. Op die manier wil men het artsencorps, dat al onder extreme druk staat, wat ontlasten. Die regel geldt vandaag voor elk overlijden waarvan wordt vermoed dat het werd veroorzaakt door het coronavirus. CD&V stelt zich de vraag of het volstaat om op basis van vermoeden te werken. Voor de minister spreekt het voor zich dat de regeling pas geldt als er duidelijk aanwijsbare symptomen zijn van een coronabesmetting. Zodra de civiele noodsituatie achter de rug is vervalt deze tijdelijke regeling.

De N-VA-fractie vraagt naar de stand van zaken rond de schakelzorgcentra. Die uitrol gebeurt onder coördinatie van het Agentschap Zorg en Gezondheid. Dat heeft een draaiboek opgemaakt waaraan ook het Agentschap Binnenlands Bestuur heeft meegewerkt. Er wordt hiervoor een interbestuurlijk samenwerkingsverband naar voren geschoven. ABB heeft een modelovereenkomst opgemaakt, en ook voor de arbeidsrechtelijke aspecten heeft ABB een bijdrage geleverd aan het draaiboek. Er werd gestreefd naar een evenwicht tussen enerzijds snelheid en flexibiliteit en anderzijds rechtszekerheid. Het Agentschap Zorg en Gezondheid wordt het aanspreekpunt voor dit draaiboek.

De lokale besturen hebben tot nu toe nog niet concreet gereageerd op dit draaiboek, waaruit de minister afleidt dat het draaiboek momenteel voldoet en goed wordt opgevolgd. Als er good practices komen vanuit de lokale besturen zullen die

ook worden verspreid, en ook het Agentschap Zorg en Gezondheid zal allicht nog de nodige praktijkervaringen opdoen.

Er zijn op dit moment dertig schakelzorgcentra in oprichting, en bij veertien daarvan is het lokale bestuur de penhouder. De lokale besturen nemen dus hun verantwoordelijkheid op. Het is zelfs zo dat de lokale besturen de coördinatorrol op zich namen bij alle centra die tot nu toe zijn geactiveerd. Het gaat dan over Sint-Truiden, Landen, Tienen, Aalst en Beersel. Voor het bekostigen van die coördinerende rol wordt er overigens een vergoeding van 5000 euro per maand voorzien.

De onderhandelingen over de terugbetalingen vallen onder de bevoegdheid van ministers Beke en De Block en worden gevoerd in de Interministeriële Conferentie Volksgezondheid.

Is het zinvol dat lokale besturen beschermend materiaal bestellen? Minister Bart Somers merkt op dat er in deze crisistijden heel veel competitiviteit is, ook internationaal, met betrekking tot beschermend materiaal. En dus lijkt het hem het best dat dat zo gestructureerd, georganiseerd en gecentraliseerd mogelijk wordt aangepakt. De ministers Beke en De Backer zijn daarover in intens overleg en doen wat maximaal mogelijk is.

Minister Somers wil lokale besturen niet verbieden om zelf te bestellen, maar stelt zich vragen bij de kwaliteitsgaranties. De testcapaciteit is immers beperkt en het gevaar is dat als er onvoldoende gevalideerd materiaal wordt verdeeld, men de illusie van bescherming creëert, wat net contraproductief kan zijn. De minister verwijst ook naar een FAQ-lijst die aangeeft dat het dragen van mondklappers op publieke plaatsen geen enkele meerwaarde heeft om een corona-infectie te voorkomen. Tot slot heeft ook het Crisiscentrum in zijn nieuwsbrief van 25 maart gevraagd dat lokale besturen geen mondklappers zouden uitdelen aan de bevolking, aangezien die voorbehouden moeten blijven voor zorgverleners. De minister pleit er, kortom, voor om gestructureerd aan te kopen en de kwaliteit gecoördineerd te valideren. Hij laat lokale besturen de vrijheid om zelf aan te kopen, maar oordeelt dat dat vandaag niet het meest wijze is om te doen.

Er zijn signalen dat mensen die in de zorg werken, gediscrimineerd worden. Ook Unia heeft daar al zijn bezorgdheid over uitgesproken. Minister Bart Somers benadrukt dat hij dat ten stelligste veroordeelt en dat hem dat doet revolteren. Dat aan artsen, verplegers en mensen werkzaam in een woonzorgcentrum werd gevraagd de handen te wassen en handschoenen te dragen voor ze het gemeenschappelijke deel van een woning betraden, dat aan hen werd gevraagd de auto uit de buurt te parkeren, dat aan hen werd gevraagd te verhuizen omdat ze een risico zouden vormen, dat men iemand in cohousing uit het huis wou zetten, vindt de minister een schande en Vlaanderen onwaardig. De zorgverleners vechten dag en nacht voor het leven van medeburgers. Er kan en mag niet worden aanvaard dat ze zoiets meemaken als ze thuiskomen. Sommige van die zaken zijn trouwens strafbaar: volgens zowel de federale als de Vlaamse antidiscriminatiewetgeving kan er niet worden gediscrimineerd louter op basis van gezondheidstoestand. De minister kan natuurlijk geen uitspraak doen over concrete gevallen, maar de rechter zal daarover oordelen. Wie daarmee wordt geconfronteerd, wijst hij op de bijstand geboden door onder meer Unia. Unia heeft ook contact opgenomen met de huurders- en verhuurderssyndicaten en hen extra geïnformeerd over dat onderdeel van de antidiscriminatiewetgeving.

Uitvaart

De CD&V-fractie uitte haar bezorgdheid over de mensen werkzaam in de uitvaartsector. Zij komen natuurlijk in contact met de stoffelijke resten van overleden coronapatiënten. Aangezien het virus 72 uur na het overlijden actief blijft, lopen

ze een risico op besmetting. CD&V kreeg het signaal van Uitvaartunie Vlaanderen dat nogal wat uitvaartondernemers stilaan door hun voorraad beschermend materiaal heen zijn. De minister is op de hoogte van de vraag van de sector naar bijkomende mondkmaskers en beschermende kledij. Deze problematiek werd aangekaart bij minister De Backer. Het personeel van de mortuaria en de begrafenisondernemers zijn opgenomen op de RMG-prioriteitenlijst. Zij komen dus ook in aanmerking voor preventie- en beschermend materiaal. Het is de RMG die beslist welke van de groepen eerst wordt bevoorrad. De problemen zouden op dit moment min of meer onder controle zijn, zo heeft men de minister gezegd, maar dat zegt hij onder voorbehoud.

De beslissing dat uitvaartondernemers meer dan één stoffelijk overschot tegelijk kunnen vervoeren, deed bij de CD&V-fractie zorgen rijzen over de waardigheid. De regering heeft inderdaad die beslissing genomen, om voorbereid te zijn op moeilijke scenario's. Uiteraard is men elke overledene eerbied verschuldigd. Dat is belangrijk, op de eerste plaats voor de nabestaanden en omdat de samenleving respect moet betonen voor de menselijke waardigheid. Tot nu toe heeft men daar echter nog geen enkele klacht over gekregen, ook omdat dat in de uitvaartsector zeer professioneel en kwaliteitsvol gebeurt. Het is de gemeentelijke overheid die, op basis van artikel 13, eerste lid, van het decreet van 16 januari 2004 inzake de begraafplaatsen en de lijkbezorging, toezicht houdt op de manier waarop dit verloopt, maar de minister heeft vertrouwen in de uitvaartsector.

Tewerkstelling en tijdelijke werkloosheid

Groen, Open Vld en de N-VA hebben een aantal vragen ingediend rond tewerkstelling en tijdelijke werkloosheid. De vragen betreffen vooral het aantal lokale besturen dat gebruikmaakt van het systeem van tijdelijke werkloosheid en hoe het zit met de loonverschillen tussen statutaire ambtenaren, voor wie geen tijdelijke werkloosheid kan worden ingeroepen, en contractuele ambtenaren, die wel onder het systeem kunnen vallen. Volgens minister Somers speelt in deze kwestie de lokale autonomie: lokale besturen mogen hun personeel tijdens deze crisis naar eigen goeddunken en conform de regelgeving inzetten, met als vereiste dat de normale dienstverlening gegarandeerd moet worden en dat de lokale besturen ook een sleutelrol spelen in het beheersen van de crisis. Op www.vlaanderenhelpt.be kan men nagaan hoe lokale besturen daar op een creatieve, maar correcte, manier mee omgaan.

Uit het bovenstaande volgt dat lokale besturen autonoom kunnen beslissen om technische werkloosheid in te roepen, als dat om een bepaalde reden nodig blijkt. Die redenen kunnen van economische aard zijn, maar de minister heeft de indruk dat technische werkloosheid bij lokale besturen vooral wordt ingeroepen uit praktische overwegingen. In deze tijden is het namelijk niet gemakkelijk om voor elke werknemer die zijn werklust ziet afnemen, een zinvolle bezigheid te vinden; sommige werknemers kunnen nog geherlokaliseerd worden, maar niet allemaal.

Lokale besturen kunnen ook autonoom beslissen om een aanvulling toe te kennen op de werkloosheidsuitkering. De som van die aanvulling en de uitkering mag evenwel niet meer bedragen dan het normale loon van die werknemer. Hoeveel besturen van deze mogelijkheid gebruik maken, is niet duidelijk. Minister Somers heeft het Agentschap Binnenlands Bestuur om een analyse gevraagd, maar tegelijkertijd wil hij lokale besturen op dit moment niet overbelasten met vragen om cijfers of info. Ze hebben andere dingen aan hun hoofd.

Wat de Vlaamse ambtenaren betreft, is er over het algemeen voldoende werk om iedereen aan het werk te houden, al voeren sommige ambtenaren wel andere opdrachten uit dan normaal. Personeelsleden die minder werk hebben door de omstandigheden, worden gestimuleerd andere taken uit te voeren. Dat kan binnen

de eigen entiteit zijn, maar ook bij externe werkgevers, bijvoorbeeld binnen de zorg. Sommigen gaan ook aan de slag als vrijwilliger. Mede daardoor heeft de Vlaamse overheid nog geen tijdelijke werkloosheid hoeven in te roepen voor haar contractuele ambtenaren.

Groen stelde de vraag of er een zicht is op de afwezigheden wegens corona. Bij de Vlaamse administratie is geen enkele dienst in de problemen gekomen door de ziekte, al is er soms flexibiliteit en extra inspanning nodig om de zaken te bolwerken. De minister toont een tabel waarin de ziekteafwezigheid bij de DVO-entiteiten aangesloten bij Vlimpers, week per week wordt weergegeven. Het gemiddelde percentage bedraagt ongeveer 9 à 9,5 procent. Sinds de coronamaatregelen is de ziekteafwezigheid echter lager dan gemiddeld. Dat zegt heel veel over het engagement van de Vlaamse ambtenaren. De minister dankt hen dan ook voor hun inzet.

Sp.a was nieuwsgierig naar hoe het thuiswerken verloopt. Kan dit leiden tot een nieuwe manier van werken? Heel de samenleving raakt vertrouwd met de digitale mogelijkheden. Dankzij dat telewerk kan de bedrijfscontinuïteit, ook van de overheid, in belangrijke mate worden gegarandeerd. Het is niet helemaal nieuw voor de Vlaamse overheid. Reeds sinds 2006 wordt er ingezet op plaats- en tijdonafhankelijk werken. Tegelijkertijd is de Vlaamse overheid sterk aan het investeren in het digitaliseren van haar processen en dienstverlening. Dat zal wellicht in een hogere versnelling komen.

Digitalisering

Sp.a en Open Vld stelden zich de vraag of er ook geen opportuniteit zit in deze crisis. Crisissen kunnen inderdaad een uitdaging vormen. Men leert werken met digitale mogelijkheden. Burgers ontdekken digitale dienstverlening en de voordelen daarvan. Gemeenten zijn al heel lang bezig met de digitalisering van hun diensten. Dat zal in een stroomversnelling komen.

De Vlaamse overheid geeft ondersteuning door middel van tools, platformen, ICT-raamcontracten. Zo is er de Digitale Handtekening en het e-loket van ABB voor digitale gegevensuitwisseling. Sommige stimulansen werden heel recent goedgekeurd. 2,2 miljoen euro wordt ingezet om lokale besturen te beschermen tegen hacking. Daarbij worden ethische hackers ingeschakeld, samen met een hogeschool in West-Vlaanderen. Er worden scans aangeboden waardoor lokale besturen kunnen zien waar ze het kwetsbaarst zijn. Daarbij wordt twee derde van de kostprijs betaald door de Vlaamse overheid. Daarnaast heeft het Agentschap Overheidspersoneel 1,7 miljoen euro extra gekregen om in te zetten op e-learning en e-recruiting.

Sp.a vroeg naar een overzicht van de gemeenteraden die digitaal vergaderen. Dat is er momenteel niet. Men probeert de lokale besturen niet te overbevragen. Heel wat gemeentebesturen hebben de stap naar virtueel werken en vergaderen op een snelle manier kunnen zetten. Het blijft natuurlijk iets anders dan fysiek vergaderen en het verloopt daardoor soms iets moeilijker. Op de website van ABB werden richtlijnen opgenomen om het digitaal vergaderen te faciliteren. De lokale besturen werden hiervan op de hoogte gebracht via de nieuwsbrieven van het crisiscentrum. Dezelfde richtlijnen zijn van toepassing voor de vergaderingen van de raad voor maatschappelijk welzijn en de commissies. Over het algemeen gaan de lokale besturen daar op een heel correcte manier mee om.

Asielcentra

Asielcentra zijn een federale bevoegdheid en Fedasil is verantwoordelijk. Ze nemen verregaande maatregelen voor hygiëne en preventie, zowel voor de bewoners als

voor het personeel. Fedasil heeft ook meertalige informatie ter beschikking gesteld. Vlaanderen heeft een ondersteunende rol. Men kan een beroep doen op tolken en de verbindingsofficieren van het Agentschap Integratie en Inburgering hebben ondersteuning aangeboden.

Levensbeschouwelijke feesten tijdens de coronacrisis

Het is momenteel een periode van veel levensbeschouwelijke en religieuze vieringen. In de huidige omstandigheden zijn die natuurlijk onmogelijk. Er is een infobrochure met tips gemaakt door alle partners die hierbij moesten worden betrokken. Ze is opgesteld in lijn met de federale coronamaatregelen. Het is de bedoeling om lokale besturen te ondersteunen bij het nemen van initiatieven en het opzetten van acties voor hun lokale levensbeschouwelijke gemeenschappen en verenigingen. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest gaat de brochure hertalen naar de Brusselse context. De brochure werd vorige week verspreid naar de lokale besturen. De representatieve organen van de erkende levensbeschouwingen engageren zich om hun gemeenschappen te informeren over de coronamaatregelen. De brochure is ook te vinden op de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur.

Onderwijs

Lokale besturen hebben een actieve regierol opgenomen in het organiseren van opvang in de paasvakantie. Sp.a vraagt hoe dit loopt en of er een zicht is op de budgettaire impact. De Vlaamse Regering vroeg aan de lokale besturen om via hun regierol in nauw overleg met het Agentschap Opgroeien en in samenwerking met de verschillende lokale actoren een coördinerende rol op te nemen voor de opvang van schoolkinderen tijdens de paasvakantie, vooral kinderen van ouders die in cruciale sectoren werken of kwetsbare kinderen. Tijdens de paasvakantie is dit aanbod kosteloos voor de ouders en moet de opvang zoveel mogelijk in dezelfde contactbubbels als tijdens het schooljaar gebeuren. Volgens de informatie van de minister loopt dit zeer goed. Dat bewijst nog eens de slagkracht, de veerkracht en het dynamisme van de lokale besturen. Geen enkel kind dat opvang nodig had, is in de kou blijven staan. De minister feliciteert de lokale besturen daarvoor.

De organisatoren van buitenschoolse opvang met een vergunning, een attest van toezicht, erkenning of toestemming van het Agentschap Opgroeien krijgen een compensatie voor de buitenschoolse kinderopvang. Dit bestond op de meeste plaatsen. In andere gemeenten springen scholen en leerkrachten vrijwillig en kosteloos bij. Toch zijn er ook besturen waar er onvoldoende aanbod was en waar lokale besturen kosten hebben moeten maken om dit allemaal kosteloos te laten verlopen voor de ouders. In totaal zijn er 66 besturen zonder IBO. Men is een oplossing aan het zoeken om hun tegemoet te komen. Daarover zijn de besprekingen nog lopende. De VVSG heeft gevraagd om deze gemeenten deels te compenseren. De Vlaamse Regering kijkt daar nu de haalbaarheid van.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

Jeremie Vaneeckhout dankt de minister voor het grondige en onderbouwde antwoord. De vele gestelde vragen tonen de grote betrokkenheid van iedereen. Hij begrijpt dat over een aantal zaken op dit ogenblik nog informatie nodig is en dat gewacht wordt om die aan de lokale besturen te vragen om hun takenlast draaglijk te houden.

Namens Groen sluit *Jeremie Vaneeckhout* zich aan bij de appreciatie voor de lokale besturen. Iedereen in deze commissie heeft veel contacten met lokale bestuurders, mandatarissen en medewerkers. Soms raken ze wat ondergesneeuwd in de publieke opinie, maar op dit moment tonen ze eens te meer aan wat het

bestaansrecht en de absolute meerwaarde is van lokale besturen. Ze staan nu in de frontlinie van het lockdownbeleid en bewijzen met verve dat ze dit aankunnen, ondanks het feit dat ze daar weinig ervaring mee hebben. De Vlaamse overheid mag er fier op zijn.

Vanuit die bezorgdheid en liefde voor de lokale besturen in deze commissie schuift de spreker enkele specifieke aandachtspunten naar voren. Er moeten lessen worden getrokken uit zaken die gebeurd zijn, met als voornaamste oogpunt de exitstrategie. Als burgemeesters op sommige momenten noodkreten uiten of bedenkingen hebben over de interpretatie van de regels, dan is daar vaak een reden voor. Zij moeten de zaken in de praktijk vertalen, ook als hoofd van de politie. Dat moet voldoende worden geëvalueerd, ook op dit moment, richting exitstrategie. Als er over enkele weken of maanden hopelijk stappen mogen worden gezet uit het coronabeleid, dan moeten discussies worden vermeden over hoe iets moet worden geïnterpreteerd, nageleefd of afgedwongen.

Er zijn op dit moment wel degelijk al lessen te trekken over hoe lokale besturen dichter kunnen worden betrokken bij het tot stand komen van dit beleid. Uiteraard liggen heel wat van die keuzes bij het federale niveau, maar minister Somers kan het nodige doen om de lokale besturen en de gouverneurs hier voldoende bij te betrekken. Zij hebben heel wat ervaring bij de implementatie van maatregelen en in de exitfase zullen die maatregelen nog minder duidelijk zijn dan vandaag.

Jeremie Vaneekhout ontvangt ook signalen van moeilijkheden voor mensen met visuele beperkingen om aan de juiste informatie te komen. Naast het vele werk dat het agentschap, de VVSG en anderen hebben geleverd, is het ook belangrijk om specifieke doelgroepen te bereiken.

De gevolgen voor het financiële luik kunnen op dit moment nog niet worden ingeschat. De spreker is blij dat de minister dit niet onderschat, dat hij niet uitgaat van een V-curve, maar het mogelijk acht dat de crisis dieper en structureler kan zijn op de lange termijn. Over de inspanning van de Vlaamse overheid naar de lokale besturen waren er vroeger verschillende meningen, maar er zijn zeker inspanningen gebeurd en die zijn op dit moment toebedeeld. De lokale besturen hadden daar ook op gerekend.

De minister hoopt terecht dat de lokale besturen in de komende jaren blijven investeren, maar daarvoor zal er wel een structurele bijsturing nodig zijn van de begrotingsregels. De Vlaamse overheid heeft terecht gezegd dat de lokale besturen de grootste partners zijn in het investeringsbeleid. Daarom is dit een belangrijk aandachtspunt na de coronastorm. Op dit moment zijn de lokale besturen die oefening al aan het maken.

De Vlaamse overheid moet haar ondersteunende rol ten volle opnemen. Dat kan door good practices van lokale relanceplannen nog actiever te delen. Sommige besturen denken zelf het warm water te moeten uitvinden en er gebeuren ook zaken waarbij kanttekeningen te plaatsen zijn. Het lijkt de spreker interessant om de VVSG extra te ondersteunen om die rol ten volle te kunnen opnemen om inspiratie te bieden en om goede en minder goede voorbeelden naast elkaar te kunnen zetten.

Een laatste aandachtspunt van Jeremie Vaneekhout inzake de lokale besturen is de lokale democratie. Velen zijn er vanaf het begin bedachtzaam voor dat deze crisis een impact heeft op het functioneren van de democratische instellingen van de lokale besturen. Uiteraard ging het in een eerste fase om een soort crisismaatregelen. Er werden begrijpelijkerwijze een aantal gemeenteraadszittingen geschrapt of uitgesteld. Op dit moment nemen heel wat besturen de draad weer op, in aangepaste vorm. Dan wordt duidelijk dat niet elk bestuur even ver staat op

het vlak van digitalisering. Kan het agentschap – of eventueel andere diensten – extra ondersteuning bieden voor steden en gemeenten die nood hebben aan de uitrol van IT-systemen? Velen experimenteren met Teams, met Zoom enzovoort, maar dat lukt niet overal even goed. Er is ook niet altijd een politiek draagvlak om dat op een goede manier te doen. Daar moet extra op gefocust worden.

In deze tijden worden de werkvormen van gemeenteraden heel vaak aangepast. De fractieleiders nemen een belangrijke rol op en geven bijvoorbeeld het stemgedrag van de fractie door of voeren als enige het woord over bepaalde onderwerpen. De spreker wil toch benadrukken dat individuele raadsleden hun rechten hebben en dat die bewaakt moeten worden.

Jeremie Vaneekhout is blij dat er op het vlak van de erediensten verschillende initiatieven genomen worden. Op heel wat plaatsen en in heel wat gemeenschappen staan of stonden belangrijke religieuze gebeurtenissen op de agenda. Hij vindt het goed dat daar actief rond gewerkt is en dat dit in zijn geheel aangepakt werd. Van 24 april tot vermoedelijk zondag 24 mei loopt de ramadan. Daarover werd al veel informatie gegeven. Hij vindt het belangrijk om die communicatie zo outreachend mogelijk te voeren. Veel religieuze gemeenschappen organiseren van onderuit spontane initiatieven met het oog op zorg voor mensen. Zo zijn er tal van voedselbedelingen in de moslimgemeenschap, die tijdens de ramadan alleen maar uitgebreider zullen worden. Die zijn van essentieel belang voor een aantal mensen die anders in de problemen komen. Het is belangrijk om met die gemeenschappen te overleggen hoe dat op een zo goed en veilig mogelijke manier kan gebeuren, conform de coronamaatregelen. Hij vindt het belangrijk om die twee zaken met elkaar te combineren, maar dat zal de nodige informatie en begeleiding vragen van alle diensten.

Voor de specifieke kleinhandel en voedingswaren, bijvoorbeeld die van de moslimgemeenschap, moeten er proactief communicatie en beleid worden opgezet om de drukste periodes te vermijden. Zo kan de social distancing te allen tijde gerespecteerd blijven.

Steven Vandepuut stelde het voorbije weekend vast dat de burgemeester de laatste instantie is in de keten om de toepassing af te dwingen van het ministerieel besluit en de verduidelijkingen erbij. Hij vraagt of er met minister Somers overleg werd gepleegd over de omzendbrief van vorige week van minister De Crem en de procureurs-generaal over het mogelijke invoeren van gemeentelijke administratieve sancties voor het opvolgen van de overtredingen van de reglementering met betrekking tot de coronacrisis. Mag men op een bank zitten of met een kind een balletje trappen in het park? Komt dit bij het parket te liggen, of bij de gemeente, die dan toch bij de invoering van de GAS-reglementering de bestuurlijke overheid zou worden die hierover gaat, behoudens herhaling en dergelijke meer, zoals het staat omschreven in de omzendbrief? Wat is de interpretatie van minister Somers, of op zijn minst zijn risicoanalyse van het feit dat de interpretatie van het ministerieel besluit alsnog op het niveau van de gemeente zou komen te liggen? Kan dit geen aanleiding geven tot een verschillende beoordeling, zelfs in buurgemeenten?

Sam Van Rooy heeft een vraag over de digitale of virtuele organisatie van de gemeenteraden. In Antwerpen gaan ook in april de gemeenteraadscommissies niet door, evenmin als in maart. Het college zegt dat het dit niet tegelijkertijd met de districtsraden digitaal kan organiseren. Hoe kan dat in een stad als Antwerpen?

Sam Van Rooy stoort zich aan de opmerkingen van minister Somers over het beschermingsmateriaal, en dan met name de mondkmaskers, en over zijn denigrerende opmerkingen dat iedereen op sociale media denkt viroloog te zijn. Volgens Sam Van Rooy volgen de door de overheid aangestelde virologen, die een bepaalde mening over het beschermingsmateriaal hebben, hierover naar eigen zeggen het

advies van de WHO. Tegelijkertijd beweren heel wat wetenschappers, experts en ook virologen wereldwijd, en dan vooral in Oost-Azië, waar men al veel vaker met dit soort virussen werd geconfronteerd en dus veel meer ervaring heeft, dat op straat een mondk masker dragen wel degelijk nut heeft.

Is het advies bij ons door de wetenschap ingegeven of is het doordat er te weinig mondk maskers zijn? Volgens Sam Van Rooy is de WHO bezig om haar standpunt hierover aan te passen. Steeds meer onderzoeken wijzen uit dat het dragen van een mondk masker, zelfs al is het zelfgemaakt, of een sjaal het risico op de overdracht van het COVID-virus significant kan verminderen. Hij pleit ervoor dat de minister dan ook wat meer voorzichtigheid aan de dag legt.

Sam Van Rooy begrijpt ook niet dat er vanuit de Vlaamse overheid, maar eigenlijk vanuit alle overheden, nog altijd niet het advies wordt gegeven dat mensen desnoods een zelfgemaakt mondk masker of sjaal dragen als ze hun woning verlaten. Hij vindt het onterecht dat er moord en brand werd geschreeuwd omdat er tijdens het paasweekend te veel mensen buitenkwamen. Social distancing blijft de essentie, maar waarom raadt de regering mensen dan niet aan om op z'n minst een zelfgemaakt mondk masker te dragen? Dat moet volgens hem het advies worden.

Brecht Warnez bedankt de minister, het kabinet en het agentschap omdat ze duidelijk aantonen dat ze heel kort op de bal spelen. Hij wil ook de VVSG vermelden, want die levert heel goed werk. De vele good practices bij de lokale besturen tonen volgens hem aan hoe belangrijk het veiligheids- en gezondheidsbeleid is in het kader van de coronacrisis. Brecht Warnez hoort ook graag de lof die minister Somers voor de gouverneurs uitsprekt. Ook zij zijn belangrijk bij de coronacrisisbestrijding, zeker als het over het toezicht gaat. Is er een sterke toename van klachten bij het toezicht of is het business as usual?

Kurt De Loor sluit zich aan bij de appreciatie voor de lokale besturen, want die staan in de frontlinie bij deze coronacrisis. De lokale financiën zullen hier zeker door getroffen worden. Volgens hem zijn de gevolgen nog niet te overzien, maar er zullen zeker gederfde inkomsten zijn en onverwachte uitgaven. Kurt De Loor vraagt de minister om dat zeker in kaart te brengen en te monitoren.

Het is ook een bekommernis van sp.a dat er inderdaad meer mensen een beroep doen op OCMW-dienstverlening, mensen die daar voordien niet kwamen. De allerswaksten in onze maatschappij worden dubbel getroffen door de coronacrisis. Daarom benadrukt hij nogmaals dat het goed is om in overleg te blijven met de minister van Welzijn.

De spreker wil nog extra informatie over de taskforce tegen armoede, een federaal initiatief van minister Ducarme en minister Muylle om in samenwerking met de lokale besturen mensen in kwetsbare posities te bereiken en de nodige hulpverlening te bieden. Het verwondert hem dat de minister daar nog niet bij betrokken is, hoewel hij vernomen heeft dat die deze week voor de eerste keer zou samenkomen.

Kurt De Loor wijst ook op het belang van de eenheid van communicatie, vanuit de Federale Regering, vanuit de Vlaamse Regering, maar ook vanuit de lokale besturen. Voor hem is dit nu zeer belangrijk en hij treedt de minister volledig bij dat de evaluatie achteraf gemaakt moet kunnen worden. Het is nu niet het moment om met verschillende pijlen in verschillende richtingen te schieten. De eenheid van communicatie en de eenheid in de toepassing van de maatregelen moet nu zeker behouden blijven.

Hij heeft nog bijkomende vragen naar aanleiding van de vergaderingen van de commissie bevoegd voor Cultuur en Jeugd van vorige week. Zijn collega-ministers

hebben daar uitdrukkelijk naar minister Somers verwezen voor wat het belang van de lokale besturen betreft in de begeleiding van de lokale cultuur- en jeugdorganisaties. Is daar al overleg over gepleegd? Zij wezen er immers beiden op dat de lokale besturen de verantwoordelijkheid hebben om lokale activiteiten en organisaties in deze tijden te ondersteunen.

Het is een zeer goed idee om de lokale relanceplannen, voor zover die al op gang komen, met elkaar te delen, aldus de spreker. Hij ziet hier ook een rol weggelegd voor VVSG en ABB. Het uitwisselen van best practices kan van nut zijn voor alle gemeenten.

Voorts houdt Kurt De Loor een pleidooi om mee op te volgen dat de lokale democratieën zeker niet in lockdown gaan, maar om die blijvend te ondersteunen, ook wat ICT betreft.

Tom Ongena sluit zich graag aan bij de lovende woorden voor de minister, die zeer uitgebreid geantwoord heeft op al de vragen, en voor de manier waarop de lokale besturen deze crisis, die voor heel wat uitdagingen zorgt, proberen te managen.

Hij is blij dat de Vlaamse overheid geen enkele contractuele werknemer op tijdelijke werkloosheid gezet heeft. Dat is belangrijk voor de inkomenszekerheid van die mensen. De overheid doet er goed aan om tijdelijke werkloosheid zoveel mogelijk te vermijden en te zoeken naar creatieve manieren om mensen elders aan de slag te krijgen. De spreker begrijpt het standpunt van de minister rond lokale autonomie, en het idee om zich niet te moeien met de lokale ambtenaren. Maar het kan toch nuttig zijn om de lokale besturen ertoe aan te zetten hun personeel op alternatieve manieren aan het werk te zetten, en niet te snel te kiezen voor tijdelijke werkloosheid.

Voor Tom Ongena is elke crisis is een opportuniteit, en al zeker als het over digitalisering gaat. Hij denkt dan bijvoorbeeld aan de digitalisering van dienstverlening aan de burgers. Heel wat lokale overheden hebben hier al stappen in gezet, maar er zijn ook veel gemeenten die nog achterop hinken. Hij stelt voor om digitalisering nog meer op de agenda te zetten bij de lokale besturen, eenmaal de coronacrisis achter de rug is. Want vandaag blijkt dat gemeenten die op dat vlak al verder staan, hun dienstverlening gemakkelijker overeind konden houden.

Ook Tom Ongena uit zijn bezorgdheid rond de digitale gemeenteraden. Het Agentschap Binnenlands Bestuur gaf aanvankelijk te kennen dat virtuele gemeenteraden worden toegelaten, maar enkel voor hoogdringende punten. Die laatste beperking werd intussen geschrapt, waardoor vandaag zelfs gewone uitgebreide gemeenteraden mogelijk zouden zijn, zonder enige beperking. En dat lijkt hem niet zo'n goed idee, want een virtuele gemeenteraad is volgens hem geen waardige vervanger van een lokale democratie. Elk individueel gemeenteraadslid moet toch de kans krijgen om aan het debat deel te nemen, en dat is niet altijd het geval in de huidige manier van werken, waarbij er vaak per e-mail wordt gedebatteerd. Hij vraagt de minister om niet zomaar elke beperking weg te nemen, en toch het evenwicht te bewaren. Hij pleit hoe dan ook voor het organiseren van gemeenteraden, maar het moet dan wel op een veilige manier kunnen gebeuren.

Celia Groothedde stelt vast dat er op lokaal niveau heel gericht knap werk wordt geleverd. Ze is ook tevreden met het werk dat het agentschap heeft verzet. Men heeft vanaf de eerste week meertalig gewerkt, en dat was ook nodig. Vandaag blijkt nog maar eens hoe belangrijk het is om niet alleen meertalig te communiceren, maar ook om duidelijk te communiceren met mensen die kortgeschoold zijn of beperkt leesvaardig zijn. Ook de digitale kloof werd op verschillende plaatsen gedicht. De spreker vraagt of het de bedoeling is om ook in de toekomst aan die

aanpak vast te houden. Deze aanpak heeft immers een positieve invloed op de gezondheidszorg en maakt het werk van de zorgverleners wat eenvoudiger.

De spreker stelt vast dat er problemen opduiken rond gelijke kansen. Zo duiken er in de media onrustwekkende berichten op van oudere mensen die nog in goede gezondheid zijn maar die toch worden geweigerd in het ziekenhuis. Er zijn ook berichten over mensen die bijvoorbeeld vanwege een handicap geweigerd worden. Celia Groothedde toont begrip voor het feit dat zorgverleners op dit moment in een zeer moeilijke situatie werken, maar benadrukt dat dit soort discriminatie wel over leven en dood gaat. Hoe kunnen zorgverleners daarin ondersteund worden? Hoe denkt de minister dat te doen?

En dan is er nog de discriminatie van de zorgverleners zelf. Mensen kunnen daar aangifte van doen, maar volgens Unia gebeurt dat in Vlaanderen niet. Wil dat zeggen dat er in Vlaanderen geen sprake is van dergelijke discriminatie? Of is het, zoals Unia vermoedt, zo dat die mensen geen tijd hebben om aangifte te doen doordat ze zo hard aan het werk zijn? Celia Groothedde stelt dat dat zou betekenen dat men met een zwart cijfer zit, van mensen die momenteel het land rechthouden en met discriminatie te kampen hebben, maar misschien niet weten wat hun rechten daarin zijn. Kan de minister daarover een omzendbrief uitsturen binnen Zorg en Welzijn, zodat die mensen weten wat hun rechten zijn? Of kan de minister daar meteen heel breed over communiceren, zodat niet alleen de mensen binnen Zorg en Welzijn hun rechten kennen, maar dat ook mensen die de neiging hebben om te discrimineren, heel goed weten dat dit niet kan en dat ze kunnen worden aangepakt door de overheid?

3. Antwoorden van minister Bart Somers

Minister *Bart Somers* dankt alle sprekers voor de constructieve reacties. Hij sluit zich aan bij de dankwoorden van Jeremie Vaneekhout aan de lokale besturen en ambtenaren. Wat de exitstrategie betreft: de lokale besturen en Vlaanderen zullen daar zeker een belangrijke rol in spelen, maar de manier waarop die strategie tot stand komt, zal wel bepaald worden in het Nationaal Crisiscentrum. De minister gaat ervan uit dat het stapsgewijs zal gebeuren en dat we in ons dagelijkse leven nog vele maanden met de gevolgen van de crisis zullen worden geconfronteerd. Daar moet inderdaad goed over worden nagedacht, maar de aanzet zal nationaal worden gegeven.

Een aandachtspunt was dat van informatie en richtlijnen voor mensen met een visuele beperking. Op de ABB-website zal men in niet minder dan dertig talen alle uitleg kunnen vinden, ook in audiovorm, maar die bezorgdheid wordt meegenomen. Er kan altijd worden bekeken wat er nog meer kan worden gedaan.

Er is in het recente verleden extra geld ter beschikking gesteld van de lokale besturen. Die middelen zijn toegewezen bij de opmaak van de meerjarenplanning. De financiële impact voor lokale besturen zou heel groot kunnen zijn, maar ook dat moet worden afgewacht. Volgens de eerste prognoses van de Nationale Bank zou er een daling komen met 8 procent, maar volgend jaar onmiddellijk ook een groei met 8,6 procent. De minister wil, net als iedereen, tekenen voor zo'n V-herstel, maar maakt er zich zorgen over dat het niet zo zou kunnen zijn. In de loop van de komende weken en maanden zullen die cijfers helderder worden, en dan moet worden overwogen hoe dit voor de lokale besturen moet worden aangepakt. Binnen de Vlaamse Regering is daarover al een aantal keren van gedachten gewisseld. Ze zal dat zeker niet uit het oog verliezen, maar nu daarvoor een weg uitstippelen zou voorbarig zijn.

Over de GAS-reglementering zijn er informele contacten geweest met de administratie, dus geen formele. Het gaat inderdaad over gemengde inbreuken. Het is

het parket dat beslist of men vervolgt. Alleen als niet wordt vervolgd, komt het lokaal bestuur met zijn GAS-boetes in beeld. Ook gebeurt dit in overleg tussen parket en lokaal bestuur. Er wordt een breder afsprakenkader gemaakt: in welke context zal het parket niet vervolgen en neemt het lokaal bestuur dat voor zijn rekening? In Limburg heeft de gouverneur in samenspraak met de lokale besturen en het parket afgesproken dat het parket altijd zal vervolgen. In heel die provincie kiest men dus nooit voor GAS-boetes. Op dat vlak is maatwerk dus mogelijk, aldus de minister. Er is ook heel duidelijk afgesproken dat de gouverneurs de coördinatie en de eenvormigheid van het toepassen van de regels mee gaan bewaken. Natuurlijk is er altijd de lokale autonomie. Die geldt vandaag ook voor administratieve sancties. Er zijn dingen die in gemeente A met een administratieve sanctie worden beteugeld en die in gemeente B toegelaten zijn. De dag waarop men vindt dat men dat niet meer wil, moet men ook de lokale autonomie afschaffen. Er is een spanningsveld tussen die autonomie en naar een uniforme regelgeving willen gaan. Dat is eigen aan een democratische rechtstaat en een samenleving die belang hecht aan lokale autonomie. In dezen worden de nationaal bepaalde spelregels bewaakt door de gouverneurs.

Op de opmerking van Sam Van Rooy dat de commissies van de gemeenteraad van Antwerpen niet samenkomen, repliceert de minister dat gemeenteraden een wettelijk kader hebben, maar dat commissievergaderingen niet verplicht zijn. Dat is een beslissing die men lokaal zelf neemt. Dat maakt in de eerste plaats voorwerp uit van het lokale democratische debat. Kan een gemeente of stad democratisch goed functioneren zonder dat men commissies organiseert? Maakt deze crisis de uitzondering op de regel? Is het al dan niet zinvol om het nu te doen? Minister Somers wijst erop dat de inhoud van die commissies verschilt per gemeente. In de ene gemeente is dat een projectvergadering, in de andere is dat het verlengde van de gemeenteraad, in nog een andere is dat met interactie van het publiek. Elke gemeente heeft de vrijheid om dat zelf te organiseren. Het is de taak van de gemeenteraadsleden om na te gaan of de lokale democratie voldoende wordt gerespecteerd, ook in deze periode, maar er is geen wettelijke verplichting opgenomen in de decreten die commissievergaderingen aan de lokale besturen oplegt.

Wat beschermingsmateriaal betreft, doet minister Somers helemaal niet neerbuiwend over welke viroloog dan ook. Maar op sociale media werpen sommige mensen die helemaal geen viroloog zijn, zich wel als dusdanig op en daar moet men voorzichtig mee zijn. De minister wijst erop dat het voor een beleidsmaker ongelofelijk belangrijk is om eenduidig te zijn. Wanneer de federale overheid zich laat informeren en adviseren door een groep van experts, dan is het de bedoeling dat de politiek die adviezen volgt. Het is wel belangrijk dat ministers en burgemeesters zich baseren op de adviezen van de officiële experts die zijn aangesteld door de regering en die ook terugvallen op wat de WHO zegt. Het is niet de bedoeling dat de ene burgemeester het advies van viroloog A volgt en een andere burgemeester het advies van viroloog B die viroloog A tegenspreekt. Het is ook niet de bedoeling om zelf het internet af te struinen en af te leiden welke informatie juist of fout is.

De VVSG heeft de voorbije weken heel veel werk verzet. Er zijn geen extra klachten, integendeel, er zijn de voorbije weken minder klachten toegekomen bij het toezicht.

Kurt De Loor heeft verwezen naar de taskforce kwetsbare gezinnen waarin minister Beke zit als vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering. Er is verder afgesproken dat minister-president Jambon samen met de viceministers-presidenten en minister Beke een taskforce zal uitbouwen die zal werken rond kwetsbaarheid.

Een tweede element is dat de FOD Financiën de lokale besturen in september altijd een prognose geeft van de verwachte APB-inkomsten voor het daaropvolgende

jaar. Op basis van cijfers die de Nationale Bank van België nu al bekend heeft gemaakt, is er momenteel een terugval van 8 procent te verwachten. De coronacrisis heeft dus een wezenlijke impact, maar het is nog wat vroeg om echt al voorstellingen te doen voor 2021. Pas in september komt er een eerste meer onderbouwde raming. In tussentijd zou het echter wel al goed zijn dat lokale besturen hun lokale relanceplannen met elkaar delen, zodat de best practices zich goed kunnen verspreiden.

Minister Somers richt zich vervolgens tot Tom Ongena, die onder andere een vraag had gesteld over tijdelijke werkloosheid bij lokale besturen. Hij vermeldt dat ABB op 18 maart een nota heeft gepubliceerd waarin aan lokale besturen wordt uitgelegd hoe ze hun personeel zo flexibel mogelijk kunnen inzetten, om zo niet te snel naar tijdelijke werkloosheid te moeten teruggrijpen. Anderzijds valt het lokale personeelsbeleid onder de lokale autonomie en die moet ook in crisistijden gerespecteerd worden.

Wat digitalisering betreft, ook een vraag van Tom Ongena, bestaat er volgens de minister nog een kenniskloof tussen lokale besturen onderling. De volgende jaren zal Vlaanderen dan ook sterk inzetten op een brede digitalisering om het economische herstel te bespoedigen. Dat geldt uiteraard niet enkel voor het lokale niveau, maar voor alle lagen van de Vlaamse overheid.

Tom Ongena had ten slotte nog een vraag over de gemeenteraadszittingen, die in tijden van corona via videoconferentie verlopen. Die virtuele gemeenteraden zijn niet te vergelijken met gewone gemeenteraden, vooral omdat het spontane en interactieve sterk afneemt. Daarom acht de minister het wijs om enige terughoudendheid aan de dag te leggen bij de agendering van dossiers, zodat er geen misbruik kan worden gemaakt van de situatie.

Celia Groothedde had woorden van lof geuit voor de inspanningen inzake meertalige informatie. De minister benadrukt dat het in crisismomenten nodig is om alle burgers zo snel en zo goed mogelijk te informeren, al blijft het natuurlijk wel een prioriteit dat iedereen die in Vlaanderen leeft, zo snel mogelijk Nederlands leert.

De minister heeft geen weet van klachten over discriminatie van patiënten op basis van ouderdom of handicap. De zorgverleners zijn nu inderdaad meer bezig met het redden van levens dan met het indienen van klachten bij Unia of andere instanties. Het is heel vervelend dat sommige mensen zich misdragen ten aanzien van de zorgverleners en hen pesten of proberen te discrimineren. De minister hoopt dat zulke praktijken dan ook kordaat worden aangepakt. Het is belangrijk om breed te communiceren over antidiscriminatiemaatregelen. Hij steunt de oproep van Celia Groothedde om op dat vlak meer te doen.

Kris VAN DIJCK,
voorzitter

Steven VANDEPUT
Sam VAN ROOY,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ABB	Agentschap Binnenlands Bestuur
APB	aanvullende personenbelasting
DVO	diensten Vlaamse overheid
FAQ	frequently asked questions
Fedasil	Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers
FOD	Federale Overheidsdienst
GAS	gemeentelijke administratieve sanctie
IBO	initiatief voor buitenschoolse opvang
IT	informatietechnologie
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
Vlimpers	Vlaams intermodulair personeelssysteem
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WHO	World Health Organization